

Sygn. akt VIII Ko 23/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w VIII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Turek

Protokolant: Katarzyna Skarzyńska, Bartosz Budziński, Dariusz Markowski

w obecności Prokuratora: Stanisława Wieśniakowskiego

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2018 r., 25 maja 2018 r., 07 czerwca 2018 r.

sprawy:

z wniosku **Z. F. syna S., urodzonego (...) w B.**

przeciwko Skarbowi Państwa

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, w sprawie **Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia o sygn. akt II K 491/08**

na podstawie art. 552 § 4 k.p.k., art. 554 § 4 k.p.k.

ORZĘKA

I. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **Z. F. kwotę 600.000 (sześćset tysięcy) złotych** tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz **634.500 (sześćset trzydzieści cztery tysiące pięćset) złotych** tytułem odszkodowania za szkodę powstałe w wyniku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

II. W pozostałym zakresie wniosek oddała.

III. Kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt VIII Ko 23/18

UZASADNIENIE

W dniu 12 lutego 2018 roku pełnomocnicy Z. F. złożyli do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 3.000.000 zł tytułem odszkodowania oraz 8.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia, za doznaną krzywdę z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, zastosowanego na mocy postanowienia z dnia 13 lipca 2001 r. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie o sygn. akt II Ko 1 1153/01, w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia o sygn. akt II K 491/08.

Wniosek ten podtrzymali na rozprawie wnioskodawca oraz jego pełnomocnicy. Pełnomocnik wnioskodawcy oświadczył, że kwota żądanego odszkodowania - 3.000.000 zł, to kwota, jaką wnioskodawca uzyskiwał w Polsce w ostatnim roku przed aresztowaniem pomnożona przez ilość lat procesu i powiększona o składki ZUS.

Prokurator wniósł o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w kwocie 240.000 zł, a także odszkodowania jedynie za bezpośrednie skutki tymczasowego aresztowania w kwocie 252.180,38 zł, która to kwota obejmuje utracone dochody wnioskodawcy odpowiednio zwaloryzowane.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. F. początkowo mieszkał w Polsce, następnie wraz z żoną i dziećmi wyjechał do Austrii, a potem do Kanady. W Kanadzie prowadził dostatnie życie. Ze względów patriotycznych przyjechał jednak do Polski i od 1998 r. pracował m.in. w Ministerstwie (...), pełniąc funkcję członka (...)- (...), a od 2001 r w Kierownictwie (...). Pełnił funkcję konsultanta do spraw wyposażenia i zakupu uzbrojenia dla Wojska Polskiego z dostępem do informacji niejawnych. Jego kariera zawodowa była ściśle związana z (...).

W lipcu 2001 r., oczekując na przyjazd do Polski córek z Kanady, wypoczywał na Półwyspie H.. Z uwagi na złe warunki pogodowe, postanowił udać się w kilkudniową podróż promem do Szwecji. W dniu 10 lipca 2001 r., gdy przebywał na promie został zatrzymany i przewieziony helikopterem do G. na lotnisko wojskowe, skąd następnie został przetransportowany do W..

W związku z przedstawionymi zarzutami m.in. z art. 265 § 1 k.k. oraz z art. 276 § 1 k.k., na mocy postanowienia z dnia 13 lipca 2001 r. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie wydanego w sprawie o sygn. akt II Ko 1 1153/01, Z. F. został tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy, tj. od dnia 10 lipca 2001 r. do dnia 9 października 2001 r. Następnie tymczasowe aresztowanie było przedłużane kolejno wydanymi postanowieniami.

Jego zatrzymanie zostało podane do publicznej wiadomości. Media opisywały wiele nieprawdziwych i przykrych informacji na jego temat, m.in., że jest on szpiegiem.

Podczas tymczasowego aresztowania Z. F. miał do czynienia z niebezpiecznymi przestępcami, z osobami chorymi psychicznie, poznał również osoby z tzw. „(...)”. Bywały sytuacje, że nie mógł skorzystać z prysznica. W okresie zimowym zdarzało się, że nie było ogrzewania, latem natomiast temperatury były bardzo wysokie. W areszcie zaczął cierpieć na bóle stawów, zębów i ogólny stan jego zdrowia uległ pogorszeniu. Jako osadzony był rozbierany do naga, skuwano mu ręce i nogi w łańcuchy. W momencie, gdy przebywał w Areszcie Śledczym na B., mógł korzystać z regularnych widzeń. W chwili aresztowania nie palił papierosów, a przebywał w celi z osobami palącymi.

Ostatecznie Z. F. został zwolniony z aresztu w dniu 18 grudnia 2003 r., z uwagi na wpłatę poręczenia majątkowego. Po opuszczeniu aresztu, z powodu zastosowania zakazu opuszczania kraju połączonego z zatrzymaniem paszportu, nie mógł od razu udać do Kanady, żeby zobaczyć się z dziećmi, żoną i wnukami, co stanowiło dla niego znaczną dolegliwość.

Podjął w Polsce próby uzyskania pracy, jednak z uwagi na postępowanie karne nikt nie chciał go zatrudnić. Utrzymywał się w tym czasie z pomocy rodziny i przyjaciół, czego efektem było powstanie olbrzymich długów. Jego sytuacja życiowa traumatycznie się pogorszyła. Cała rodzina i pozostałe dzieci poczuły boleśnie okres rozłąki. Córka popadła w anoreksję, w syn zmarł na raka trzustki. Po aresztowaniu jego żona wniosła pozew o rozwód.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2006 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie, za część zarzucanych mu czynów skazał Z. F. na karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, w pozostałym zakresie uniewinnił go od zarzucanych mu czynów, zaliczając okres tymczasowego aresztowania w sprawie, tj. od dnia 10 lipca 2001 r. do dnia 18 grudnia 2003 r.

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2008 r. o sygn. akt X Ka 156/18, Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności i uniewinnił Z. F. od części zarzucanych mu czynów, w pozostałym zakresie przekazał sprawę Sadowi Rejonowemu dla Warszawy – Śródmieścia do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2017 r. o sygn. akt II K 491/08, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie, uniewinnił Z. F. od wszystkich zarzucanych mu czynów. Powyższy wyrok został utrzymany na mocy orzeczenia z dnia **15 września 2017 r. Sądu Okręgowego w Warszawie** wydanego w sprawie o sygn. akt X Ka 650/17.

Z. F. posiada emeryturę Kanadyjską, od 2015 r. leczy się na raka pęcherza.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: zeznań **Z. F.** (k. 97v.-100v., k. 102-102v. t. I), zeznań **R. S.** (k. 100v. – 102 t. I), dokumentów załączonych przez pełnomocników do wniosku o zadośćuczynienie i odszkodowanie (k. 19 – 76 t. I), informacji z systemu NOE SAD (k. 81 t. I), informacji z Urzędu Skarbowego (k. 95 t. I), akt sprawy SR dla Warszawy-Śródmieście o sygn. akt II K 491/08, akt osobowych AŚ W(...).

Wnioskodawca **Z. F.** przesłuchany przed Sądem, złożył bardzo obszerne zeznania. Wskazał okoliczności związane z zatrzymaniem i pobytem w zakładzie karnym. Opisuując przebieg wydarzeń podawał szereg szczegółów, które korespondują z aktami sprawy karnej, ponadto zeznania dotyczące jego odczuć związanych z zatrzymaniem, czy też powodów złożenia wniosku o odszkodowanie są szczerze, nie zawierają sprzeczności, które mogłyby podważać ich wiarygodność. Okoliczności przez niego wskazywane znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadka **R. S.** Wnioskodawca podał, że przed aresztowaniem w 2001 roku, na siebie i rodzinę przeznaczał około 20-30 tys. zł miesięcznie.

W sprawie został przesłuchany również świadek **R. S.** – były Wiceminister O. Narodowej, który potwierdził okoliczności wskazywane przez wnioskodawcę. Świadek przyznał, że **Z. F.** doznał ogromnej szkody i wiele krzywd w czasie trwania aresztu. Opisał działalność **Z. F.** w Kanadzie i jego działalność na Rzecz Rzeczypospolitej Polskiej i (...), za którą otrzymał odznaczenia. Świadek opisał okoliczności związane z nawiązaniem z nim współpracy w Polsce. Jego zeznania są same w sobie spójne, szczerze, logiczne i dlatego zasługują na wiarę.

Sąd zważył, co następuje:

Analizując zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz treść przepisów regulujących uprawnienia do dochodzenia odszkodowania, Sąd Okręgowy uznał, iż aresztowanie **Z. F.** w okresie od dnia 10 lipca 2001 r. do dnia 18 grudnia 2003 r. było niewątpliwie niesłuszne, przysługuje mu więc co do zasady roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podst. art. 552 § 4 k.p.k.

Oceniając tę kwestię, Sąd podzielił pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 roku – sygn. I KZP 27/99 opublikowanej w OSNKW 1999/11-12 poz. 72, która stanowi, że odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (art. 552 § 4 k.p.k.), opiera się na zasadzie ryzyka. Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 Kodeksu postępowania karnego oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej. Przy czym, w orzecznictwie podkreśla się również, że na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. rekompensowane mogą być jedynie szkoda i krzywda, będące bezpośrednim następstwem niesłuszności zastosowanego środka przymusu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007r., V KK 61/2006).

Wnioskodawca, w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw określonych m.in. w art. 265 § 1 k.k. oraz z art. 276 § 1 k.k., pozostawał tymczasowo aresztowany w okresie od dnia 10 lipca 2001 r. do dnia 18 grudnia 2003 r., tj. przez niemal 30 miesięcy. Wobec faktu, że postępowanie karne przeciwko **Z. F.** zakończyło się jego uniewinnieniem, uznać należało, iż jego tymczasowe aresztowanie było niewątpliwie niesłuszne. Wnioskodawca na tej podstawie nabył roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za okres pozbawienia go wolności w związku z tymczasowym aresztowaniem.

Jak wyżej wspomniano Skarb Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka. Odpowiedzialność ta aktualizuje się wówczas, gdy pozostają spełnione

przesłanki określone w rozdziale 58 k.p.k., a osoba pozbawiona wolności rzeczywiście poniosła szkodę lub doznała krzywdy, która nie została zrekompensowana.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że samo żądanie Z. F. oparte na treści art. 552 § 4 k.p.k. co do zasady zasługuje na uwzględnienie zarówno w zakresie odszkodowania, jak i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego aresztowania, które stosowano wobec niego w zakończonej wyrokiem sprawie.

Nie można także zapominać, iż odszkodowanie, o którym mowa w art. 552 § 4 k.p.k. ma charakter cywilnoprawny, a w związku z tym, na tle regulacji wyrażonej w art. 6 Kodeksu cywilnego – to wnioskodawca powinien udowodnić tak podstawę, jak i wysokość zgłoszonego roszczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 czerwca 2013 roku, sygn. II AKa 165/13, LEX nr 1344259). Traktując żądanie odszkodowania, jako swoisty „pozew” przeciwko Skarbowi Państwa wymagane jest, by zawierał on tak określenie żądania, jak i przytaczał okoliczności je uzasadniające.

Wobec powyższego, oceniając żądanie odszkodowania za poniesioną szkodę, Sąd rozważał i miał na uwadze utracone możliwość zarobkowania wnioskodawcy, w okresie pozbawienia go wolności oraz okres jego pozostawania w areszcie.

Wnioskodawca domagał się kwoty 3.000.000 złotych tytułem odszkodowania. Biorąc pod uwagę okoliczności, jakie na rozprawie przytoczył wnioskodawca i jego pełnomocnicy, zdaniem Sądu w żaden sposób nie udowodnili oni zaistnienia szkody w żądanej wysokości. Pełnomocnicy twierdzili, że kwota ta wynika ze zwaloryzowanego zarobku utraconego przez Z. F., wyliczonego na podstawie informacji Urzędu Skarbowego. Z takim jednak stanowiskiem nie sposób się zgodzić, gdyż szkoda nie może być szacowana w przybliżeniu bez oparcia się o jakiegokolwiek dowody, czy przesłanki. Szkoda ma stanowić konkretną kwotę, a pełnomocnicy nie byli w stanie przedstawić żadnych wyliczeń, czy nawet logicznego uzasadnienia wskazywanej przez siebie kwoty.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy, postępowanie karne toczące się w sprawie przeciwko Z. F. trwało ponad 16 lat, jednakże odszkodowanie w tym przypadku ma bezpośredni związek z tymczasowym aresztowaniem, a nie z długotrwałym procesem karnym przeciwko wnioskodawcy.

Obliczając zatem wysokość poniesionej przez Z. F. szkody, Sąd wziął pod uwagę informację z Urzędu Skarbowego z której wynika, że w 2001 r. Z. F. w okresie od 1 stycznia 2001 roku do 10 lipca 2001 roku, czyli bezpośrednio przed aresztowaniem osiągał dochód w wysokości **56.842,09 zł**. Dzieliąc powyższą kwotę przez ilość miesięcy (**6,33**), należy uznać, że jego dochód miesięczny za w/w okres wynosił **8.979,80 zł**. Jak wynika z informacji z Głównego Urzędu Statystycznego, przeciętne wynagrodzenie za II kwartał 2001 roku wynosiło **1.997 zł**. Dzieliąc zatem kwotę **8.979,80 zł** przez **1.997 zł**, należy uznać, że **wnioskodawca zarabiał 4,5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia**. Jak wynika z informacji z Głównego Urzędu Statystycznego, **średnie wynagrodzenie za I kwartał 2018 roku wynosiło 4.700 zł**. Mnożąc tę kwotę przez uzyskany wskaźnik tj. **4,5** należy uznać, że **zwaloryzowane miesięczne wynagrodzenie wynosiło 21.150 zł**. Z. F. był pozbawiony wolności przez okres 30 miesięcy, zatem mnożąc ten okres przez wysokość zwaloryzowanego miesięcznego wynagrodzenia, **Sąd stwierdził, że kwota odszkodowania (czyli zwaloryzowanego utraconego zarobku) powinna wynosić 634.500 zł**. Wnioskodawca ani jego pełnomocnicy nie podnosili, aby domagali się jakiegokolwiek innej kwoty poza utraconym dochodem z tytułu wynagrodzenia za pracę świadczoną w MON, odpowiednio zwaloryzowanego.

Na uwzględnienie zasługiwał również wniosek Z. F. o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą w niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Rozważając wysokość zadośćuczynienia, Sąd brał pod uwagę cały szereg okoliczności, w tym czas trwania pozbawienia wolności, warunki jego odbywania, skutki, jakie wywołało ono dla dobrego imienia wnioskodawcy, negatywne przeżycia wiążące się z izolacją więzienną w tym także skutki dla zdrowia poszkodowanego. Sąd rozważał nadto te okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją wnioskodawcy, a które mogłyby wskazywać, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje na jego obecny status społeczny, czy zawodowy. Sąd baczyl przy tym, by owo

zadośćuczynienie było odpowiednie - stosownie do treści art. 445 § 1 k.c., który to przepis posiłkowo winien być stosowany w sprawach o ustalenie wysokości zadośćuczynienia.

Sąd uznał, że kwota **600.000 złotych**, będzie kwotą adekwatną i uwzględniającą wszelkie okoliczności sprawy w związku z jego 30 miesięcznym pobytem w warunkach izolacji.

Sąd w tym zakresie miał na względzie, że przed aresztowaniem Z. F. miał bardzo wysoką i ponadprzeciętną pozycję społeczną. W momencie zatrzymania był na urlopie, podróżował promem w kierunku Szwecji i pod obstawą, helikopterem został przetransportowany do G. na lotnisko wojskowe, skąd następnie został przetransportowany do W..

Z pewnością bardzo negatywne w skutkach dla niego było nagłośnienie jego sprawy w mediach. Sposób przedstawienia jego osoby w mediach, tj. w najgorszym świetle, zrujnowało jego dobre imię oraz dobre imię jego rodziny. Należy mieć na uwadze, że Z. F. został brutalnie wyrwany z ustabilizowanego rodzinnego życia, gdyż posiadał zobowiązania rodzinne zarówno w Polsce jak i w Kanadzie, w tym m.in. wynikające z posiadania pięciorga dzieci.

Niewątpliwie długotrwałość stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, musiała potęgować poczucie bezradności i braku jakiegokolwiek nadziei, a co za tym idzie – ogromną dolegliwość psychiczną, która to długotrwałość spowodowała. Osoby, które początkowo nie wierzyły w prawdziwość zarzutów stawianych wnioskodawcy, nabrały wątpliwości. Wnioskodawca miał ponadto przez tak długi okres czasu do czynienia ze środowiskiem społecznym, z którym nigdy wcześniej nie miał styczności w swoim życiu. Fakt ten z pewnością stanowił dla niego traumatyczne przeżycie. Analizując doświadczenia więzienne wnioskodawcy, Sąd nie dopatrywał się, aby była stosowana w stosunku do niego przemoc fizyczna.

W ocenie Sądu żadna kwota pieniężna nie zrekompensuje doznanej przez niego krzywdy, jednak Sąd musiał mieć na względzie również poziom jego życia w Polsce i możliwości płatnicze Skarbu Państwa.

Orzekając wobec Z. F. kwotę zadośćuczynienia i odszkodowania, Sąd zasądził je z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie wniosek należało oddalić.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 554 § 2 k.p.k.